

Bredband som katalysator för gemenskap och kollektivt handlande

– En studie om bredbandsutbyggnadens sociala påverkan
på lokalsamhället

Broadband as a catalyst for community and collective
action

– A study about the social impact of broadband expansion in the
local community

Oscar Kanzler

Bredband som katalysator för gemenskap och kollektivt handlande

- En studie om bredbandsutbyggnadens sociala påverkan på lokalsamhället

Broadband as a catalyst for community and collective action

- A study about the social impact of broadband expansion in the local community

Oscar Kanzler

Handledare: Patrik Cras, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för stad och land

Examinator: Yvonne Gunnarsdotter, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för stad och land

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå, G2F

Kurstitel: Självständigt arbete i landsbygdsutveckling

Kurskod: EX0523

Program/Utbildning: Agronomprogrammet - landsbygdsutveckling

Utgivningsort: Uppsala

Publiceringsår: 2018

Omslagsbild: EU-skytt belägen i Öster Vrenninge. Fotograf: Oscar Kanzler

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Socialt kapital, tillit, kollektiv handling, lokalsamhälle, byalag, lokal gemenskap, nätverk, bredband

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land

Sammanfattning

Där ett kommersiellt eller kommunalt intresse för bredbandsutbyggnad saknas måste invånarna på landsbygden organisera sig om de önskar tillgång till en fiberanslutning. Detta kräver ett samarbete och tillit mellan invånarna för att lyckas driva ett bredbandsprojekt på egen hand. Syftet med denna studie är att undersöka vad denna organisering har haft för effekter på lokalsamhället efter att bredbandsutbyggnaden blev färdigställd. För att göra detta har Vrenninge byar utanför Sala studerats genom sex stycken intervjuer. Fokus i studien har legat på hur lokalsamhället såg ut innan bredbandsprojektet och vad som hände efteråt.

Studien visar på den grad av samverkan och tillit som krävts av invånarna under processens gång. Ett byalag startades i bygden för att driva frågan framåt och för att kunna ansöka om ekonomiskt stöd via landsbygdsprogrammet. Många timmar ideellt arbete och ett nära samarbete inom byalaget har varit nödvändigt för att uppnå bygdens gemensamma mål. Gränsöverskridande nätverk har varit nödvändigt för att lyckas med projektet. Kontakter med Sala kommun, länsstyrelse, anläggningsbolag och diverse andra bolag har varit av väsentlig vikt för projektet. Bredbandsprojektet kom inte bara att stärka nätverket innanför bygränsen utan kom även att sträcka sig utanför.

Byalaget kom att arbeta vidare efter bredbandsprojektets färdigställande med nya projekt rörande bygdens intressen. Sociala evenemang och projekt i mindre skala har ökat samanhållningen och den lokala gemenskapen i bygden. ”Vi-känslan” inom bygden har stärkts och en trygghet har skapats då en större gemenskap finns i dagsläget. Bredbandsprojektet blev starten till något mer i lokalsamhället. Ett gemensamt intresse från bygdens invånare kom att skapa något mer. Något som från början var menat som ekonomiska stöd från landsbygdsprogrammet gällande infrastruktur fick ytterligare effekter inom Vrenninge byar.

Nyckelord: Socialt kapital, tillit, kollektiv handling, lokalsamhälle, byalag, lokal gemenskap, nätverk, bredband

Abstract

Where there is no commercial or municipal interest in broadband expansion, rural residents must organize themselves in order to get access to the fiber optic network. This requires cooperation and trust between residents in order to successfully run a broadband project on its own. The purpose of this study is to investigate what impact this organization has had on the local community after the broadband expansion was completed. To do this, Vrenninge villages outside Sala have been studied through six interviews. The study focuses on how the local community was before the broadband project and what happened afterwards.

The study has shown the degree of cooperation and trust required by the participants during the process. A village association was started in the village to push the issue forward and to apply for financial support through the rural development program. Many hours of volunteer work and close cooperation within the village association have been necessary to achieve the common goal of the village. Cross-border networks have been necessary for the project to be successful. Contacts with Sala municipality, county administrative board, business facilities and various other companies have been a significant part of the project. The broadband project not only came to strengthen the network within the village limits, it also extended outside.

The village association continued to work after the completion of the broadband project with new projects concerning the interests of the village. Social events and projects on a smaller scale have increased cohesion and local communities in the village. The "We-feeling", a sense of community, in the village has been strengthened and a feeling of safety has been created as a larger community exists in the present time. The broadband project was the start of something more in the local community. A common interest among the inhabitants of the village came to create something more. Something that was initially meant as a financial support from the rural program for infrastructure had additional effects within Vrenninge villages.

Keywords: Social capital, trust, collective action, local community, village team, local community, network, broadband

Innehåll

1 Inledning.....	6
Syfte och frågeställning.....	7
Urval och metod.....	8
Vrenninge byar.....	10
Teoretiska begrepp.....	11
2 Det sociala kapitalet och dess tillit	14
Byalagets start, hur gick det till?	15
Byalaget skapar socialt kapital.....	16
Det gömda kapitalet i bygden	18
Det sociala kapitalet sträcker sig utanför bygränsen	19
Det ärvda sociala kapitalet?.....	20
3 Lokal gemenskap och den kollektiva handlingen.....	22
Gemensamheten inom byalagets styrelse.....	22
Bredbandsutbyggnadens förändring på lokalsamhället.....	23
Byalaget som inkörsport till bygden	26
Vi är Vrenninge byar	27
4 Diskussion	29
Kapitalet kom att samordnas i bygden.....	30
En ny sammanhållning.....	32
Behovet av en katalysator.....	33
Symbolisk samhörighet.....	34
5 Slutsats.....	36
Referenser	38

1 Inledning

Ett kommersiellt intresse har saknats för bredbandsutbyggnaden på den svenska landsbygden och ansvaret har till stor del lämnats över till landsbygdens befolkning. Denna infrastrukturutbyggnad har gjort att invånare på landsbygden har samarbetat för att uppnå ett gemensamt mål för att få fiberbredband till sin hembygd. Genom landsbygdsprogrammen ges ekonomiskt stöd för att underlätta utbyggnaden på den svenska landsbygden. Dock är inte enbart ekonomiskt stöd nödvändigt för att lyckas med ett projekt i denna skala. Samarbete, tillit och en vilja inom bygden är ett måste för att kunna slutföra dessa projekt.

Ekonomiskt stöd till bredbandsutbyggnaden på landsbygden tog sin plats först i landsbygdsprogrammet 2007–2013 i form av ett bredbandsstöd som kunde sökas av en juridisk person (Jordbruksverket, 2016a). Detta innebär att stödet kan sökas av allt från kommunala bolag till små lokala ekonomiska föreningar. Detta val att överlämna ansvaret på civilsamhället och näringsliv med stöd av offentliga medel beskrivs som den ”svenska modellen” (Jordbruksverket, 2016b). Denna ”svenska modell” utgår från att det är enskilda aktörer som inkommer med ansökningar. Detta skiljer sig från den mer traditionella modellen för offentliga infrastrukturinvesteringar där ansvarig

myndighet ansvarar för att kartlägga vart eventuell infrastruktur saknas i Sverige. I landsbygdsprogrammet 2007–2013 gick stödet främst till fiberföreningar och totalt beviljades 788 projekt runtomkring i Sverige på en summa av 1,2 miljarder kronor (Riksrevisionen, 2017).

I den ”svenska modellen” för bredbandsutbyggnaden i Sverige har ”byanätsmodellen” en central roll. Utgångspunkten i denna modell är att boende går samman och agerar kollektivet på landsbygden. Denna kollektiva samverkan sker ofta genom en ideell eller ekonomisk förening. Dessa byalag och föreningar kan antingen vara befintliga eller nystartade. I byanätsmodellen ligger ett fokus på lokalt ledarskap och viljan bland invånarna att utveckla sin bygd (Bredbandsforum, 2013).

Bredbandsutbyggnaden på den svenska landsbygden har delvis överlämnats till civilsamhället enligt den svenska modellen och byanätsmodellen. Det är befolkningen på landsbygden som får dra det tunga lasset om bredbandet ska komma ut på den landsbygd där inget kommersiellt intresse finns. Tidigare undersökningar pekar mot att bredbandsprojekten också stärkt lokalt engagemang och deltagande i lokalt utvecklingsarbete generellt (Jordbruksverket, 2016b:92). Jag har velat studera ett exempel på förening som jobbat vidare efter bredbandsutbyggnaden.

Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur byanätsmodellen gällande bredbandsutbyggnaden kan påverka lokalsamhället efter projektets slut. För att undersöka syftet med denna uppsats har jag använt mig av tre frågeställningar:

- Hur gick organiseringen av bredbandsutbyggnaden till i det berörda området?
- Hur har bredbandsutbyggnadens organisering påverkat lokalsamhället?
- Hur har bredbandsprojektet påverkat organiseringen gällande framtida projekt?

Urval och metod

För att besvara syftet med denna uppsats valde jag att göra en fallstudie. För att hitta ett passande fall utgick jag från Jordbruksverkets projektdatabas för landsbygdsprojekt under perioden 2007–2013. Genom att studera slutrapporter från Jordbruksverket som varje projektägare varit tvungna att skicka in vid projektets slut gjordes ett urval av potentiella föreningar. En förening vid namn Vrenninge byalag framstod utifrån slutrapporten passa särskilt bra in i urvalskriteriet, en förening där fortsatt arbete efter bredbandsutbyggnaden kan ha uppstått. Enligt denna slutrapport kan vi läsa: *Vår förhoppning är att byalaget ska fortleva och kanske generera nya projekt som gynnar bygden* (Jordbruksverket, 2015). Detta gjorde mig nyfiken och en första kontakt togs med kontaktpersonen för projektet som visade sig vara positiv till medverkan i studien.

Kontaktpersonen för projektet delade med sig av en lista med namn och telefonnummer till invånare i byarna. Namnen högst upp i listan var personer som varit aktiva under bredbandsutbyggnaden i Vrenninge byar. Jag ringde runt till utvalda personer och bokade in sex stycken intervjuer. Dessa genomfördes under en vecka i april och utgör underlag för studien. Intervjuerna skedde antingen hemma hos informanterna eller på deras arbetsplats. Av personerna jag har inter-

vjuat är fem av sex aktiva i styrelsen för byalaget, den sjätte personen står utanför styrelsen men har varit aktiv i bredbandsfrågan. Gruppen informanter har bestått av både kvinnor och män i varierande åldrar, samt med olika anknytningar till Vrenninge byar. Tre av personerna är uppvuxna i bygden men en av dessa har bott på annan ort under några år för att sedan flytta tillbaks till bygden. Två andra är inflyttande till bygden för 20 år sedan eller mer och har ingen tidigare anknytning till bygden. En av personerna flyttade ut strax innan bredbandsutbyggnaden skulle starta 2012 och hade inte heller någon tidigare anknytning till bygden. Denna blandning av personer har gett mig en varierad bild av hur Vrenninge byar sett ut tidigare och hur bredbandsutbyggnaden har påverkat lokalsamhället.

Intervjuerna har bestått av halvstrukturerade livsvärldsintervjuer. Detta för att jag velat få en beskrivning av intervjupersonernas levda värld och hur denna organisering av bredbandsutbyggnad har påverkat invånarna i bygden. Denna metod har även valts då denna intervjuform liknar ett vardagssamtal men där ett underliggande syfte funnits. Anledningen till att jag har velat efterlikna ett vardagssamtal är för att få fram underliggande berättelser som blir svåra att få fram med ett frågeformulär. Intervjun har varit halvstrukturerad med några få utvalda frågor som skrivits ned i förhand med utvalda teman och inte bestått av ett slutet frågeformulär (Kvale & Brinkmann, 2014:45).

Dessa intervjuer har spelats in och sedan skrivits ut för att lättare tolka det som har sagts. En narrativanalys har använts för att analysera det som sagts. Ett narrativ är en historia och den narrativa analysen fokuserar på textens mening och språkliga form. Denna form av analys tar upp sociala strukturer och intriger i intervjuerättelser. Fokus ligger på berättelser och historier som uppkommer under intervjuer (Kvale &

Brinkmann, 2014:268). En narrativanalys har använts för att lättare kunna analysera berättelserna jag har fått höra under mina intervjuer. Genom att använda mig av denna metod har jag fått ett analytiskt grepp om det underliggande som finns i berättelserna (Robertson, 2012). Intervjuerna utgör det forskningsmaterial jag har till denna rapport. Dessa intervjuer ska inte betraktas som en enhetlig källkategori utan ses som information som utkommit från samtalen jag haft med intervjupersonerna under min studie. Intervjuer kan ge skiftande resultat och bör därför i denna kontext ses som ett resultat av ett samtal mellan två parter i en specifik miljö (Fägerborg, 2011).

Utöver intervjuerna har även observationer gjorts under mina resor fram och tillbaks till Vrenninge byar. Observationerna har gjorts av den fysiska platsen. Detta för att få en bättre förståelse för platsen samt att sådant som är givet för intervjupersonerna men av betydelse för min undersökning kan riskeras att utlämnas under intervjuerna (Pripp & Öhlander, 2011). Observationerna har varit nödvändiga bland annat för att förstå varför den lokala vägen är uppe på tapeten i byalaget. Utöver detta har en kunskap om geografin varit nödvändig, allt från avståndet mellan byarna till vad invånarna menar med ”byn” i intervjuerna. Även den EU-skyllt som sitter uppsatt i vägkanten för att påminna om stödpengarna för bredbandsutbygget och anslagstavlan som sitter i byn har gett en helhetskänsla tillsammans med intervjuerna.

Vrenninge byar

Vrenninge byar består av Öster och Väster Vrenninge som ligger ungefär två mil sydväst om Sala. Här bor cirka 70 invånare totalt enligt en av informanternas uppskattning och några företag finns belägna på

platsen också. Jag får höra från en av informanterna att bygden skiljer sig från förr. Nu jobbar invånarna i Öster och Väster Vrenninge till stor del utanför bygden i angränsande städer som Sala och Västerås. Förr i tiden var Öster och Väster Vrenninge till stor del bebodd av människor som brukade marken eller hade kor. Rester från denna tid finns kvar i byarna med gamla gårdar som nu enbart fungerar som bostäder. Nu är det istället två till tre lantbrukare som brukar den jordbruksmark som finns kvar i Öster och Väster Vrenninge genom avtal med lokala markägare. Avståndet mellan byarna är ungefär tre till fyra kilometer räknat från dem som bor längst ifrån varandra i Öster och Väster Vrenninge.

Föreningslivet sedan tidigare i bygden har enligt informanterna varit litet. I byarna finns det ett jaktlag sedan tidigare och två till tre vägsamfälligheter. Jaktlaget involverar dem som är intresserade av jakt och vägsamfälligheterna i byarna har årsstämma en gång per år men i övrigt inga aktiviteter i byarna. Utöver detta har inget byalag eller förening funnits historiskt sätt.

Teoretiska begrepp

För att förstå och analysera det som har sagts under intervjuerna kommer jag att använda mig av fyra begrepp: *Socialt kapital*, *social tillit*, *lokal gemenskap (community)* och *kollektiv handling*.

Socialt kapital definierar jag utefter Robert D Putnamns och hans arbete. Putnam beskriver det *sociala kapitalet* som;

...band mellan individer - sociala nätverk och de normer för ömsesidighet och pålitlighet som uppstår ur dem
(Putnam, 2000:18).

Putnam menar att enskilda individer knyter band som gynnar egna intressen men som i större skala även gynnar samhället. Detta genom att enskilda individer ingår i sociala nätverk. Det *sociala kapitalet* skapas genom människors aktiva deltagande i organisationer och grupper. Det är inom dessa organisationer och grupper som gemensamma normer skapas och fungerar som ett sammanhållande kitt (Eriksson,2003).

Social tillit är kopplat till det sociala kapitalet. Utan tillit och förtroende till andra människor i samhället kan det sociala kapitalet inte ackumuleras. Som människa vågar du samarbeta för att du litar på att den andre också kommer att samarbeta (Rothstein & Kumlin, 2001). Erik Blennberger (2009) definierar begreppet *social tillit* på ett liknande sätt, han menar att vi kan ha en tillit till andra personer som vi känner. Denna *sociala tillit* uttrycker sig i en form av en optimistisk tilltro till våra medmänniskor. Vi tror på personers nuvarande eller framtida tillitsvärdighet eller dess pålitliga handlade mot oss själva (Blennberger, 2009).

Lokal gemenskap kommer jag i denna rapport definiera utifrån begreppet *community* enligt följande definition från Ruth Liepins:

a social phenomenon that unifies people in their ability to speak together [...] (Liepins, 2000:29).

Ett social fenomen som förenar människor i sin förmåga att tala tillsammans. Vidare menar Liepins att *community* inkorporerar fyra olika element: *people, meanings, practices, space/structures* (Liepins, 2000:29).

Det är människors integrering med de övriga tre elementen som skapar den lokala gemenskapen. *Community* kan ses som ett socialt fenomen där kulturen ingår och inte tvärtom. Till skillnad från en bygd som avgränsas genom tids-rumsliga egenskaper innefattar *community* något mer, nämligen intressebaserade gemenskaper. En annan skillnad är även att bygd innefattar ett fortlöpande sammanhang över tiden. Bygd har mer att göra med tradition än vad begreppen *community* och den lokala gemenskapen (Gunnarsdotter, 2005).

I den engelskspråkiga litteratur som jag har utgått ifrån benämns begreppet som *community*. På svenska har detta bland annat tidigare översatts till lokalsamhälle och hembygd (Gunnarsdotter, 2005). Även om det är svårt att fånga hela innebörden i det engelska begreppet finner jag här att översättningen *lokal gemenskap* passar bäst i studiens sammanhang och kommer därför fortsättningsvis att användas.

Till sist kommer vi till definitionen av den *kollektiva handlingen*. Personer och grupper agerar tillsammans för att uppnå ett gemensamt mål med de medel som finns tillgängliga. Det är en målsättning som bygger på sociala relationer inom ett samhälle där möjligheter och begränsningar spelar roll i agerandet. Det *kollektiva handlandet* skapar i sin tur mening och stärker den kollektiva andan (Melucci, 1996:39).

2 Det sociala kapitalet och dess tillit

Hur gick organiseringen av bredbandsutbyggnaden till och hur påverkade detta lokalsamhället? Innan bredbandsutbyggnaden fanns det inget byalag i Vrenninge byar. Två till tre vägsamfälligheter fanns, dock är dessa något som funnits ”i alla år” och involverar inga fler i bygden än personerna som är aktiva i samfälligheterna menar en av informanterna. Utöver dessa vägsamfälligheter finns det även en viltvårdsområdesförening som bedriver jakt på närliggande marker. Det är samma sak här menar en av informanterna, personerna som är intresserade av jakt är medlemmar men inget mer än så. Det sociala kapitalet i bygden var istället kopplat till mindre grupperingar inom bygden. Människorna som vuxit upp i bygden kände varandra, barnfamiljerna kände varandra, medlemmarna i viltvårdsområdesföreningen kände varandra etcetera. Inget övergripande nätverk fanns inom bygden.

Jag ställer frågan om hur samhörigheten inom bygden såg ut innan byalaget. Några av informanterna jag intervjuade tystnar då och tänker till, vi har haft byfest några gånger nämner informanterna. En av informanterna skrattar nästan till när han tänker tillbaks på denna byfest. Informanten kommer på sig själv att det är ett intervall på nästintill 20

år mellan dessa byfester. Samma informant nämner även att teaterresor har gjorts, dock var detta 40–50 år sedan. En annan informant tar upp en fisketävling som skedde för 10 år sedan. Det sociala kapitalet och nätverket inom bygden var tidigare begränsat till flera mindre grupperingar inom bygden.

Informanterna som vuxit upp i bygden nämner alla att det tidigare har varit en "bonnby". Lantbrukare i bygden har samarbetat sinsemellan gårdarna genom bland annat maskinsamarbeten. Dessa samarbeten som tidigare krävdes har i dagsläget försvunnit då det är två till tre lantbrukare som fortfarande är aktiva. Det tidigare samarbetet och det sociala kapital som byggdes upp försvann med strukturomvandlingen i jordbruket (Gunnarsdotter, 2005).

Byalagets start, hur gick det till?

Två personer, en från Öster Vrenninge och en från Väster Vrenninge ovetandes att båda skulle träffas under ett informationsmöte om fiberutbyggnaden skulle bli starten till byalaget i Vrenninge byar. Våren 2012 kallade föreningen Svartådalens bygdeutveckling till ett informationsmöte där bredbandsutbyggnaden var i fokus. Detta initiativ var tänkt att täcka ett större område för utbyggnaden där flera byar skulle involveras. Under detta möte träffades de två personerna från Öster och Väster Vrenninge och det visade sig att personerna bara bodde tre kilometer från varandra. *Det säger en del hur det var tidigare här* säger en av informanterna som flyttat tillbaka till bygden. Informanten syftar till den svaga gemenskapen som tidigare funnits i bygden. Att det är först under ett informationsmöte som båda presenteras för varandra även fast båda bott i bygden under en längre tid.

Under informationsmötet bad Svartådalens bygdeutveckling alla in-

tresserade byar att starta någon form av förening eftersom detta krävs för att få bidrag till bredbandsutbyggnaden. Två till tre vägsamfälligheter fanns sen tidigare men ansågs vara för utspridda, därför startades ett byalag. En interimsstyrelse startades till en början för att ge förslag till stadgar och bolagsordning till vad som sedan kom att bli Vrenninge byalag. Interimsstyrelsen bestod från början av tre personer, två valde att sitta kvar i byalagets styrelse. Den tredje personen valde att avstå, bland annat på grund utav sitt engagemang inom Sala kommun. Det bjöds in till ett första möte och fem personer valdes till Vrenninge byalags styrelse. Svartådalens bygdeutveckling skulle hjälpa det nystartade byalaget att söka bidragen men processen kom aldrig vidare långt. Svartådalens bygdeutveckling avstannade och projektet kom inte vidare. Byalaget var nu redan uppstartat i Vrenninge och styrelsen bestämde sig istället för att driva projektet själva. Tanken med byalaget var till en början att driva bredbandsfrågan inom bygden. Styrelseledamöterna som jag intervjuat hade dock en förhoppning att detta byalag skulle fortsätta efter projektets slut.

Byalaget skapar socialt kapital

Intresset för bredband var stort på det första mötet i bygden och det var nästintill fullsatt i lokalen. Styrelsen som nu bestod av fem personer skulle komma att arbeta frekvent med bredbandsfrågan under cirka tre år. Möten inom byalagets styrelse hölls varje vecka under dessa tre år i en lokal hemma hos en av styrelsemedlemmarna. Alla ville ha fiber och arbetade nu mot ett gemensamt mål. Några av styrelsemedlemmarna var bekanta med varandra sen tidigare men något mer utökat nätverk än sådant fanns inte. Detta aktiva agerande tillsammans i byalaget hjälper att bygga upp det sociala kapitalet och den tillit som behövs för att det sociala kapitalet ska ackumuleras. Utan denna tillit

kommer det sociala kapitalet inte att växa. Det krävs dock något mer än tillit. Ett aktivt deltagande och aktivism är nödvändigt (Blennberger, 2009:29). Detta är något som styrelsemedlemmarna blev tvungna att göra för att ro projektet i land. Ett aktivt deltagande där stora mängder ideell tid var tvunget att läggas ned av varje individ inom styrelsen. Denna form av tillit som är rumsligt avgränsat till Vrenninge byar kan ses som lokalsamhälletillit. I denna tillitsform är den rumsliga tilliten i fokus och är en produkt av den erfarenhet som finns inom Vrenninge byar. Det finns en lokalkännedom och en större potential till gemensamma problemlösningar i grannskapet (Trägårdh et al., 2013:18f).

Grävningssprocessen av bredbandet utfördes av ett lokalt anläggningsbolag. Detta bolag hade sedan tidigare inte arbetat med bredband men hade god lokalkännedom. Ett samarbete kom att uppstå mellan anläggningsbolaget och byalaget. Två av problemen som uppkom snabbt var den steniga mark som finns i Vrenninge byar och fastställandet av gränserna för alla markägare. Detta löstes genom gemensamma samtal med styrelsen och anläggningsbolaget. Tid lades ned på att tillsammans gå igenom vart det skulle grävas och tillsammans komma på lösningar på problem som uppstod under vägens gång. Ett socialt kapital och tillit kom att uppstå mellan bägge parter för att kunna slutföra arbetet.

Innan processen med att gräva tog sin fart var byalaget tvungna att få ihop ett antal hushåll som tecknade upp sig för att ansluta fastigheten till fibernätet. Detta på grund utav att Telia som byalaget valde som installatör och operatör krävde cirka 25 anslutningar för att bolaget skulle vara intresserade av att installera bredband i Vrenninge byar. Detta resulterade i många samtal och möten med alla boenden i byg-

den. Eftersom Vrenninge byalag och en till förening i Sala kommun var först ut med att bygga ut bredband var informationen svag från kommun och länsstyrelse. Dock fick byalaget reda på ungefär hur mycket arbetet skulle kosta totalt för varje hushåll. En summa på 20 000 kronor förmedlades till boenden i bygden och intresset var som sagt stort. En av informanterna påpekar det dåliga ADSL nätverket via luftburna kopparledningar som en drivande faktor. Invånarna var trötta på den dåliga hastigheten som kunde erbjudas samt det instabila nätverket. Summan på 20 000 kronor samlades in innan projektet drogs igång, på detta sätt behövde byalaget aldrig ta något banklån utan kunde finansiera allt själva. Att betala 20 000 kronor för ett projekt som ännu inte kommit igång visar än en gång på den lokalsamhälletillit som skapades för byalaget. Detta kapital som investerades i bygden är inte alltid lika enkelt att få tag i som i Vrenninge byar. Exempel finns på föreningar där detta har orsakat ett likviditetsproblem. Det har varit svårt att få in pengar från invånarna innan projektets start och banklån har inte alltid varit möjligt (jfr Cras, 2017:144ff).

Det gömda kapitalet i bygden

Ingen i bygden hade tidigare arbetat med liknande projekt. Det fanns inget övergripande nätverk i bygden sen tidigare och det sociala kapitalet var kopplat till mindre grupper inom bygden. Starten till bredbandsprojektet visade det ”gömda kapitalet” inom bygden. Även fast ingen tidigare hade någon erfarenhet inom bredbandsutbyggnad fanns det en bra grund till projektet. En av styrelsemedlemmarna hade vana från sitt arbete att driva större projekt och såg ingen rädsla att ta sig an detta. Några av de övriga medlemmarna var politiskt engagerade och hade kontakter inom Sala kommun som förenklade vissa delar av projektet och gjorde det möjligt i slutändan. Styrelsemedlemmar som

hade möjlighet att lägga ned mycket av sin egna tid krävdes för att ro hem projektet. Det sociala kapitalet inom bygden kom att samordnas tack vare denna bredbandsutbyggnad. Det var under denna organisering som det sociala kapitalet i bygden visade sig. Alla kände inte varandra sen tidigare och vardera personers styrkor kom att visa sig under projektets gång. Nu tvingades människorna i bygden att samarbeta med varandra och det ”gömda kapitalet” i bygden kom upp till ytan. Utan denna samordning i bygden skulle ett liknande projekt vara svårt att genomföra. Det krävs ett samordnat kapital i bygden för att lyckas med liknande projekt och detta har organiseringen av bredbandet lett till i detta fall.

Det sociala kapitalet sträcker sig utanför bygränsen

Det sociala kapitalet växte inte enbart innanför bygränsen. Nya nätverk och kontakter skulle komma att uppstå under projektets gång. Tack vare kontakter som fanns inom bygden uppdagades det att Sala kommun satt undan cirka två miljoner kronor för bredbandsutbyggnad inom kommunen. Dessa pengar var det inte många andra föreningar som sökt av då Vrenninge byalag var en av de första att påbörja bredbandsutbyggnaden på Sala kommuns landsbygd. Tack vare dessa pengar från Sala kommun kunde ett så kallat stomnät medfinansieras. Med ett stomnät generellt menas ett större nätverk som är tänkt att koppla ihop fler delar av Sveriges fibernätverk. I denna fråga har Sala kommun tanken att sammankoppla områden inom Sala kommun på ett bättre sätt. Inom Vrenninge byar kom detta stomnät att gå längs med den byväg som finns. Övrig kostnad från stomnät till hushåll fick föreningen bekosta själva med hjälp av stödpengar från Jordbruksverket och vardera hushålls kontantinsats. Alla informanter påpekar vikten av detta stomnät som kommunen hjälpte till att bygga. Utan detta stom-

nät hade kostnaden för att bygga ut bredband till Vrenninge byar blivit alldeles för dyrt.

När projektet var avklarat slutade inte samarbetet med Sala kommun. På grund utav av att Vrenninge byalag var bland den första föreningen som slutfört ett liknande projekt blev kommunen och omkringliggande byar nyfikna. Vrenninge byalag hjälpte Sala kommun att informera invånare inom kommunen hur ett bredbandsprojekt går till. Detta bredbandsprojekt kom enligt min analys att leda till ett större socialt kapital än vad som varit tänkt från början då nya nätverk har upprätthållits. Detta fenomen kan liknas finns teorierna om sammanbindande (bonding) och överbryggande (bridging) socialt kapital. Med bindande i detta fall avses den ökade grupsammanhållningen och det ökade sociala kapitalet som uppkommit i bygden. Från början var detta ett projekt med avsikt att få bredband till bygden och en oväntad sammanhållning i bygden kom till. Utöver detta kom nya nätverk och samarbeten att skapas som sträcker sig utanför bygden, det vill säga överbryggande relationer (Blennberger, 2009:29). Bredbandsprojektet kom att röra sig utanför det nätverk som byggdes upp inom bygden. Nya aktörer och samarbeten var tvungna att skapas för att projektet skulle kunna slutföras.

Det ärvda sociala kapitalet?

Enligt Robert D. Putnam är det lättare att ha ett frivilligt samarbete i ett samhälle som har ärvt ett stort socialt kapital. Putnam menar att detta sociala kapital som vi ärver består av normer för ömsesidighet och nätverk av samhällsengagemang (Putnam, 2011:188). Som nämnt ovan har Vrenninge byar bestått av lantbrukare och enligt en av informanterna hade nästintill varje gård kor fram till mitten av 1970-

talet. Det fanns ett givet samarbete mellan gårdarna i form av bland annat ett maskinsamarbete. Det sociala kapitalet kunde ackumuleras genom samarbetet mellan gårdarna och på sådant sätt tilliten sinsemellan också. Tre av sex informanter är uppvuxna i bygden på ett eller annat sätt. Med detta menat finns det en teoretisk möjlighet att dessa informanter har med sig normer och samhällsengagemang från tiden det var ett samhälle bestående av större delar lantbrukare. Den informant som valde att stå utanför styrelsen och som är uppvuxen i bygden menar att det alltid varit en bra sammanhållning i bygden. Detta synsätt kan tänkas vara för den grupp i samhället som är uppvuxen i bygden, eftersom den skiljer sig något bland informanterna åt. Dock är det denna sammanhållning som ändå visar på någon form av ärvt socialt kapital i bygden. Utan denna sammanhållning från förr hade projektet med bredband med stor sannolikhet blivit svårare att genomföra (jfr Putnam, 2011:188). Samma informant och andra bekräftar också att det tidigare inte varit någon speciell osämja i bygden. Detta kan i sin tur också leda till att det blir lättare att bygga upp ett socialt kapital och tillit inom bygden.

3 Lokal gemenskap och den kollektiva handlingen

Hur påverkades graden av samverkan efter projektets slut? Den organisering som skedde runtomkring bredbandsutbyggnad i Vrenninge byar medförde oväntade effekter på samhället efteråt.

Gemensamheten inom byalagets styrelse

Fem personer i bygden kom att träffa varandra en till två gånger varje vecka i början av projektet. Det är en självklarhet att dessa personer kom att lära känna varandra bättre än personerna som stod utanför byalagets styrelse. Arbetet för att få bredband till bygden krävde många timmar av ideellt arbete där många timmar kom att spenderas i telefon för att hitta diverse lösningar för att komma vidare med projektet. Det har varit stundtals då projektet har känts hopplöst menar några av informanterna. ”Spelreglerna” som informanterna kallar det har ändrats under projektets gång. Med detta menar de bland annat den information som kommit från kommun och länsstyrelse. Eftersom bidragen i landsbygdsprogrammen var nya även för kommun och länsstyrelse under denna period var det emellanåt svårt att tolka bidragen och missvisande information kom att bli en irritation. Även fast

byalaget kom att stöta på dessa bakslag gav personerna sig inte. Bredband till bygden var ett gemensamt mål och det skulle uppnås.

När projektet var slut fanns tanken från några av informanterna att lämna byalagets styrelse. En av informanterna hade tänkt att hoppa av då bredbandsfrågan var klar men valde att stanna kvar. Det har varit roligt med träffarna i styrelsen fortsätter informanten. Träffarna har gett något mer än att enbart vara ett styrelsemöte. Det har varit en chans att träffas och umgås tillsammans genom en gemensam plattform som tidigare inte funnits i bygden.

Bredbandsutbyggnadens förändring på lokalsamhället

Skapandet av byalaget och det gemensamma mål som fanns i Vrenninge byar kan ses som en kollektiv handling (Melucci, 1996:20). Det är inte enbart byalaget som har haft intresse för att få bredband till Vrenninge byar. Byalaget har varit en drivande kraft och drivit den gemensamma talan i bygden vidare för att uppnå målet. En kollektiv handling inom hela bygden har varit tvungen att ske. En vilja att få bredband bland boende har varit nödvändigt för att få ihop antalet anslutningar som krävdes från Telia och den finansiella investering som krävts från varje hushåll. Denna vilja som fanns inom Vrenninge byar blev ett första steg i en mobilisering och byalaget blev en plattform för att uppnå målet. Denna typ av mobilisering är det första steget i en social rörelse som i detta fall kom att bli Vrenninge byalag (jfr Melucci, 1996:289).

Efter att bredbandsutbyggnaden var färdigställd kändes en viss tröttsamhet inom byalagets styrelse. Processen var lång och i vissa stunder jobbig och det är förståeligt att byalaget inte ville påbörja nya projekt

direkt efteråt. Som sagt, till en början hade byalaget enbart haft fokus att få bredband till bygden. På det första årsmötet efter projektet var klart hände dock något i bygden. Det fanns mängder av nya idéer bland byborna. Byborna sattes i mindre grupper under årsmötet och det kom fram nya idéer, allt från en gemensam anslagstavla till att ta över den gemensamma byvägen som nu är i statens regi. Byalaget kom nu att börja med nya projekt, dock mindre projekt eftersom det fanns en tröttsamhet inom byalaget enligt informanterna.

Gemensamma projekt och aktiviteter som gjorts efter bredbandsutbyggnaden blev klar är bland annat en gemensam anslagstavla i byn, hjärtstartare, kräftska, pubkvällar brännbollsturnering, gökotta och torpvandring med mera. Aktiviteterna som har anordnats har gjorts via en festkommitté som är kopplad till byalaget, denna uppstod under det första årsmötet efter bredbandsprojektets slut. Byalaget fungerar nu som en punkt för gemenskap berättar en av informanterna. Dessa aktiviteter lockar många människor i bygden och inte enbart personerna som varit inblandade i byalaget och dess familjer. Det är till och med att dessa aktiviteter lockar bekanta till bygden. En av informanterna berättar att hans föräldrar som har en sommarstuga i området har varit med på några av aktiviteterna. Informanten som stod utanför styrelsen sammanfattar byalaget nu som en *organiserad form av sammanhållning som finns*. Sedan tidigare har det inte funnits någon övergripande gemenskap för hela bygden, utan har istället varit kopplad till mindre grupperingar inom samhället. Nu har den sammanhållning som funnits inom specifika grupper inom bygden istället spridits till hela lokalsamhället.

Även fast projekten med en anslagstavla och hjärtstartare inte är stora projekt, menar en av informanterna att det bidrar till en *symbolisk*

samhörighet. En av informanterna lägger tyngd i vikten av varierande aktiviteter. Detta eftersom alla aktiviteter inte kan locka alla i bygden. Det måste finnas en variation för att få en gemenskap i bygden. Dessa gemensamma aktiviteter i bygden har gjort det lättare för invånarna i bygden att lära känna varandra. Det är svårt annars menar några av informanterna, det finns ingen gemensam mötesplats i bygden. Tidigare har personer hälsat och hejat på varandra men nu tack vare dessa aktiviteter vet ”alla vilka alla är” enligt informanten. En av informanterna menar att vi kanske inte umgås på fritiden men om det skulle vara något kan jag alltid åka över och be om hjälp.

Ett större projekt som varit uppe på tapeten är byvägen. Denna väg är något av ett minfält. Det krävs skicklighet att inte åka ned i något av alla hål. Jag tror jag lyckades pricka i alla fall minst tio hål på min resa dit och bilen skakades till och jag kunde höra hur stötdämparna knaka för varje hål jag körde ned i. Jag förstår bybornas frustration över att ha en väg som är i detta skick och som sköts i statens regi. Sedan bredbandsprojektets slut har tankar funnits att ta över vägen och sköta den i egen regi. Detta projekt har dock känts övermäktigt enligt en av informanterna. Det är ett stort projekt och ansvar att sköta om vägsträckan. En annan av informanterna menar att detta projekt kan komma att leda till osämja inom bygden. Det finns en risk att detta projekt kan komma att leda till irritation i framtiden. Nu i dagsläget säger informanten att det är lätt att ringa och klaga på Svevia som har hand om underhållet av vägen. Om det nu skulle vara byalaget som har hand om projektet blir det dessa personer som får stå för klagomålen över vägen. Istället arbetar byalaget med att skicka in en skrivelse till Trafikverket för att få vägen förbättrad.

Ett nytt projekt som byalaget kan tänkas börja arbeta med är behovet av nya brunnar till ett antal av hushållen i Vrenninge byar uppger några av informanterna. Tanken är att byalaget nu kan fungera som en gemensam informationskanal och potentiell förhandlingspartner. Ett kollektivt handlande underlättar det gemensamma intresset inom bygden. Istället för att var och en av hushållen ska leta information menar några av informanterna att byalaget kan hjälpa till med detta och ha gemensam information med Sala kommun. En av informanterna tar upp möjlighet att förhandla till sig ett bättre avtal via byalaget än vad varje hushåll för sig skulle kunna göra. Behovet av nya brunnar i bygden stärker den lokala gemenskap som byggts upp i samhället, det blir en intressebaserad gemenskap i samhället (Gunnarsdotter, 2005).

Byalaget som inkörsport till bygden

För två av informanterna blev bredbandsprojektet en inkörsport till bygden. Båda valde att gå med i byalagets styrelse när projektet startade och speciellt en såg detta som chansen att komma in i lokalsamhället. Denna informant flyttade till Öster Vrenninge strax innan bredbandsprojektet kom på tal i bygden. Det ser även bra ut att som ny vilja hjälpa bygden och dra sitt strå till stacken uppger informanten. Denna person och dess familj hade ingen tidigare anknytning till Vrenninge och därför kom byalaget att bli en inkörsport till bygden. Det har hjälpt en att snabbare komma in i bygden, inte bara som person utan hela familjen menar informanten. Denna person såg byalaget som en chans att snabbt få en kontaktyta. Som ett exempel hade hen ingen vetskap om vilka som bodde i Väster Vrenninge innan byalaget. *Innan skulle man råka springa på alla* säger informanten. Tack vare byalaget har det blivit lättare att träffa människor i bygden bland annat genom sommarfesterna.

Den andra informanten flyttade till Väster Vrenninge sent 90-tal men räknas fortfarande som ”nyinflyttad” enligt informanten. *Tredje generationen, då är man fastboende* säger informanten och skrattar till. För denna informant var första tanken inte att det skulle bli en inkörsport till bygden, utan att få fiber till sitt hushåll. Effekterna av denna organisering gällande bredbandsutbyggnaden kom dock att bli något mer. Tack vare alla möten och fester som anordnades i samband och efterhand med bredbandsutbyggnaden kom denna person att lära känna personer som personen inte visste fanns. Tidigare menar informanten att det hejades på folk som åkte förbi men inte mycket mer än det.

Båda dessa informanter valde att investera av sin egna personliga tid för att uppnå det gemensamma målet för bygden. Genom ett ideellt arbete och personliga investeringar i projektet kom båda personerna att bli en del av en kollektiv identitet och lokalsamhället (jfr Melucci, 1996:71).

Vi är Vrenninge byar

Alla informanter nämner den gemenskap som byalaget har skapat. Utan detta bredbandsprojekt menar nästintill alla informanter att det inte hade blivit något byalag eller liknande. Tack vare projektet och byalaget som kom att överleva processen har en ”vi-känsla” i bygden skapats. Denna ”vi-känsla” är något som även byalagets styrelse själva formulerat i sin slutrapport till Leader Nedre Dalälven från vilken byalaget fick hjälp med projekteringen. Genom nätverkande och kontaktskapande har stärkt ”vi-känsla” i bygden skett (Vrenninge byalag, 2014).

Stolthet är något som alla informanter tar upp under intervjuerna. Stoltheten att klarat av ett projekt som detta och att vara bland den första föreningen i Sala kommun att slutföra ett liknande projekt. Att ro i land ett projekt i den skalan utan någon tidigare erfarenhet och äntligen få en bekräftelse på alla ideella timmar som har lagts ned skapar denna stolthet. Den informant som stod utanför byalagets styrelse benämner det som en tillfredsställelse, projektet lyckades och var nu i drift. Det var ett stort projekt som hela bygden har varit engagerade i, vissa mer än andra. Men kontentan i det hela är att bygden kan känna en stolthet att ha klarat av ett projekt i denna skala och veta om att byalaget finns kvar som en symbol för denna stolthet och framgång.

En av informanterna som har flyttat tillbaka till Öster Vrenninge nämner trygghet under intervjun. Informanten menar att denna nya gemenskap som finns i Vrenninge byar skapar en trygghetskänsla. Att bara veta vilka som bor överallt skapar en trygghet som tidigare inte funnits. Informanten vet nu vilka "alla" i bygden är tack vare byalaget och arbetet med bredbandsprojektet. Det är nu inte längre konstigt att ta kontakt med någon i bygden om det skulle vara något. Gemenskapen är på ett sätt en ny trygghet i samhället.

4 Diskussion

Du vet, det här är en bonnby vettu, där brukar jag säga, det ligger nått i det, du behöver bo här i två generationer för att komma in i det, i bästa fall.

Under mina intervjuer har jag stött på flera liknande uttalanden som citatet ovan. Det finns en sådan mentalitet i bygden, både från människor som är inflyttade och uppväxta i bygden. Det nämns att det är svårt att komma in i bygden. Som informanten i citatet ovan benämner det, *du behöver bo här i två generationer för att komma in i det, i bästa fall*. Liknande citat kommer från en av personerna som är inflyttad; *Tredje generationen, då är man fastboende*. Var denna inställning kommer ifrån är svårt att besvara då jag i denna studie inte har fokuserat på bygdens historia. En tanke kan vara det som två av informanterna tog upp, det har sedan tidigare varit en ”bonnby”. Det var under denna tid ett naturligt samarbete mellan gårdarna och det sociala kapitalet var starkt. En kultur fanns kopplad till bygden och till denna kultur fanns det en tillit. Det kan benämnas som en kollektiv tillit där kulturen i detta fall bestod av lantbrukare i bygden (Blenberger, 2009). Om tilliten under denna tid var kopplad till en stark kulturell identitet kan det ligga något i det, att det tar två generationer att

komma in i det. En stark social tillit kopplad till en kultur blir svår att komma in i som inflyttad då kapital, normer och tillit redan är uppsatta.

En sak som är säker dock är att organiseringen gällande bredbandsutbyggnaden kom att förändra detta. Alla informanter som jag har intervjuat nämner den sociala aspekten av projektet. Tack vare detta projekt kom den mentalitet som funnits i bygden sen tidigare bli lättare att överkomma. "Alla vet vem alla är" nu menar informanterna. Genom gemensamma arrangemang har ett övergripande socialt nätverk skapats och öppnat upp för en större gemenskap. En av informanterna nämner att det inte är på det sättet att alla är nära vänner men det går alltid nu att be om hjälp om det skulle behövas. Detta är centralt i studien jag har gjort. Organiseringen gällande bredbandsutbyggnaden kom att föra invånarna närmare varandra och en gemenskap kopplad till bygden finns nu.

Kapitalet kom att samordnas i bygden

Genom bredbandsprojektet kom även det sociala kapitalet i bygden att samordnas. Tidigare har det sociala kapitalet i bygden varit kopplat till mindre grupperingar inom bygden, invånare som vuxit upp med varandra, barnfamiljer, jaktlaget etcetera. Organiseringen av bredbandsprojektet krävde en översyn av det sociala kapital som fanns i bygden för att lyckas med projektet. Ingen hade sedan tidigare någon erfarenhet när det kommer till liknande projekt. Det kom dock att visa sig att det sociala kapital som fanns inom grupperingarna skulle komma till hjälp. Det sociala kapitalet kom nu att samordnas genom projektet och byalaget kom att bli en gemensam arena för detta kapital som tidigare varit utspritt.

Detta projekt skulle inte varit möjligt utan ett samarbete i bygden. Att driva ett liknande projekt på egen hand hade nästintill varit omöjligt. Detta dels på grund utav den finansiella biten av projektet samt kravet på ett antal anslutningar för att installatörerna ska vara intresserade av arbetet. Alltså är ett projekt i denna skala beroende av relationerna mellan människorna i bygden och den kunskap som finns. Inom bygden fanns det sedan tidigare resurser gällande ekonomiska tillgångar, mark, kunskap etcetera. Detta är tillgångar som är kopplat och utgör en del av lokalsamhället. Det som har spelat stor roll i detta projekt är den flexibla resursen, det vill säga mängden ideell arbetstid (jfr Cras, 2017:110f.). Stora mängder av ideell arbetstid avsatt till informations-sökning och ifyllande av diverse blanketter har varit nödvändigt för att lyckas med projektet.

Det sociala kapitalet är som nämnt ovan kopplat till social tillit. I fallet med Vrenninge byar kan lokalsamhället ses som en arena där varje aktör påverkar människornas tillit. Lokalsamhällets sociala betydelse är indirekt kopplat till tillitens utveckling (Blennberger, 2009:44). Utan den sociala tilliten inom bygden är det svårt att ackumulera ett starkt socialt kapital. För att bygga upp detta sociala kapital har ett aktivt deltagande under projektets gång varit nödvändigt. En vilja att arbeta mot ett gemensamt mål måste visas och en grad av aktivism inom byalaget är väsentligt (jfr Blennberger, 2009:30f).

Organiseringen gällande bredbandsprojekt kan ses som en kollektiv handling där invånare i bygden gått samman för att uppnå ett gemensamt mål (Melucci, 1996:39). Sedan tidigare har det kollektiva handlandet i bygden varit begränsat. Det har inte funnits någon gemensam arena för det kollektiva handlandet när det kommer till bygdens intres-

sen. Nu tack vare byalaget som kom att fortsätta efter bredbandsprojektet finns det en gemensam röst i bygden. Det kollektiva handlandet för bygden finns nu knutet till byalaget. Detta har medfört en lättare organisering gällande nya och framtida projekt.

En ny sammanhållning

I denna studie har jag diskuterat lokal gemenskap och den kollektiva handlingen nära varandra. Detta eftersom lokal gemenskap bland annat kännetecknas av intressebaserade gemenskaper (Gunnarsdotter, 2005). Den kollektiva handlingen i fallet med Vrenninge byar har förstärkt den lokala gemenskap som funnits sedan tidigare. Genom det gemensamma målet för att få bredband till bygden kom ”vi-känslan” i bygden att stärkas. Det blev oväntade effekter på lokalsamhället och gemenskapen stärktes genom projektet. Denna ”vi-känsla” som uppkommit efter projektet har även skapats genom vissa emotionella investeringar som i sin tur skapar en kollektiv identitet. Detta gör att individer kan känna en tillhörighet till ett kollektiv (jfr Melucci, 1996:71). Under mina intervjuer har jag stött på dessa emotionella investeringar. Informanterna har alla känt en stolthet av att klara av projektet. Det har även krävt många möten där det stundtals har känt som ett hopplöst projekt men där strävan mot det gemensamma målet har överkommit hindren på vägen. Denna stolthet att veta om att ett projekt i denna skala går att klara av har stärkt det lokalsamhälle som jag sett i Vrenninge byar.

Det finns teorier om att ett stort ärvt socialt kapital i ett samhälle underlättar det frivilliga samarbetet (jfr Putnam, 2011:188). Putnam ger exempel på bondesamhället, där en bonde får hjälp av en annan att hässa hö och där redskap lånas flitigt mellan bönderna tillåter det so-

ciala kapitalet att alla får arbetet gjort med mindre fysiskt kapital (ibid.). Ett naturligt socialt kapital byggdes upp i dessa bondesamhällen. Informanterna som vuxit upp i bygden nämner alla det bondesamhälle som tidigare präglade samhället. Dessa informanter nämner det samarbete som fanns naturligt mellan lantbrukarna i bygden. En av informanterna nämner att nästintill varje gård hade kor till mitten av 1970-talet. En annan av informanterna som har flyttat tillbaka till bygden nämner det kontaktnät som informantens far hade sedan tidigare i bygden. Även fast dessa nuvarande personer inte har samarbetat aktivt kan det finnas spår av det sociala kapitalet som deras föräldrar byggde upp. Normer och informella regler har satt spår i nästa generation som kan ha underlättat samarbetet i bredbandsprojektet. En sak är säker i alla fall, ett samarbete där osämja funnits i bygden hade försvårat det samarbete som har krävts för att slutföra detta projekt.

Behovet av en katalysator

När jag ställer frågan om det hade kunnat bli något byalag utan bredbandsprojektet blir nästan alla informanter tveksamma. Merparten av informanterna tror inte att något byalag hade startats upp då det historiskt sett inte funnits något och det fanns tidigare ingen tanke på detta. Bredbandsprojektet blev starten till detta byalag då en ideell förening var tvungen att startas för att få ekonomiska stöd till bredbandsprojektet via landsbygdsprogrammet. En av informanterna som har vuxit upp i bygden och som valde att stå utanför byalagets styrelse har dock en annan tanke. Denna informant menar att ett byalag hade kunnat startas upp i alla fall, om något annat dykt upp. Det har alltså behövt ”dyka upp” något för att ett byalag ska startas. En katalysator har behövt för att ett byalag ska startas upp inom bygden och i detta fall blev det bredbandsprojektet. I fallet med Vrenninge byar hade det kunnat

vara ett annat projekt som starta byalaget. Ett exempel hade kunnat vara vägen om scenariot med bredbandsfrågan varit annorlunda i Sveriges politik. Kanske hade det funnits ett kommersiellt intresse för att bygga ut i Vrenninge byar och då hade inte byalaget startas upp på grund utav detta. Vägen är enbart en av frågorna, ombyggnationen av enkammarbrunnarna hade även detta kunnat bli en katalysator till ett byalag. Det verkar som att en gemensam fråga har varit tvungen att komma upp till ytan för att samordna bygden till ett byalag. Detta kan i sin tur kopplas till lokal gemenskap och den kollektiva handlingen som presenterades högre upp i denna studie (jfr Melucci, 1996:39, Gunnarsdotter, 2005). Det har varit intressebaserade gemenskaper och en vilja att agera som format det byalag som finns i bygden idag.

Symbolisk samhörighet

Byalaget har efter färdigställandet av bredbandet inte arbetat med några större projekt. Istället har byalaget arbetat vidare med sociala evenemang som binder samman invånarna i bygden. En av informanterna nämner projektet med anslagstavlan och hjärtstartaren som en *symbolisk samhörighet*. En överlevnad av byalaget kan synas vardera dag genom den anslagstavla som finns uppsatt i byn och är ett resultat av det kollektiva handlandet i bygden. Resultatet av bredbandsprojektet blev något mer i bygden i form av dessa sociala evenemang och mindre projekt som i sin tur har stärkt lokalsamhället. Det är nu lättare att med hjälp av byalaget samordna nya projekt gällande bygden. Det finns en gemensam arena där invånare kan ta upp tankar och idéer och få dem hörda på ett annat sätt än vad som tidigare varit möjligt.

Syftet med de ekonomiska stöd som ges via landsbygdsprogrammen var att snabbare bygga ut bredbandsinfrastrukturen i Sverige. I fallet

med Vrenninge byar kom det dock att leda till något mer som min studie har visat. Huruvida detta som jag kommit fram till i min studie kan generaliseras i övriga fall beror på ett antal parametrar. Med generalisering menas att den kunskap som producerats genom denna studie kan överföras till andra relevanta situationer (Kvale & Brinkmann, 2014:310). I mitt fall valde jag en förening utifrån mina kriterier, jag ville studera en förening där potential till ett fortsatt arbete inom bygden fanns. Det är olika kriterier som spelar in när det kommer till samarbete och den kollektiva handlingen inom bygden. Bland annat spelar historisk osämja i bygden roll för samarbetet, hur långt det är mellan husen, har tidigare föreningsliv funnits etcetera. I Vrenninge byar fick jag ett bra exempel på vad som kan hända efter bredbandsutbyggnaden. Det blev nästintill ett idealt fall att studera då det sedan tidigare inte funnits någon förening som hållit ihop bygden.

Resultatet från min studie bidrar till att förstå specifika fall men det är som sagt olika aspekter som spelar in i resultatet. Det är svårt att med denna studie utforma en lista med kriterier för att uppnå det resultat som blev i Vrenninge byar. För att göra detta behövs ytterligare forskning inom området och en mer omfattande studie där diverse föreningar jämförs. Dock har det varit intressant med denna studie att se att möjligheten till ytterligare effekter på lokalsamhället förutom möjligheten till ny teknologi. Det ekonomiska stödet kom i slutändan att leda till större gemenskap för Vrenninge byar.

5 Slutsats

Utbyggnaden av fiberbredband pågår för fullt i dagsläget inom Sverige. I min studie har jag undersökt vad organiseringen gällande bredbandsutbyggnaden kan ha för eftereffekter på lokalsamhället. Det studien visar på är ett kollektivt handlande och ett samarbete inom bygden stärkt lokalsamhället och det sociala kapitalet har samordnats inom bygden. Bredbandsprojektet i Vrenninge byar kom att leda till något mer än enbart bredband. Det blev starten till något nytt i lokalsamhället. Ett byalag blev till och arbetet fortsatte efter bredbandsprojektet var slutfört. I min studie blev bredbandsfrågan starten till något mer. Dock vill jag än en gång påpeka att ett byalag kan ha startats upp utan bredbandsprojektet. Nästa projekt som informanterna bland annat påpekar är arbetet med enkammarbrunnarna. Om ett byalag inte hade startat upp under bredbandsprojektet hade bland annat projektet med enkammarbrunnarna kunnat bli starten till en kollektiv handling. Det handlar om en intressebaserad fråga som blir starten till att samordna det sociala kapitalet och arbeta mot ett gemensamt mål.

Denna studie har öppnat upp för ytterligare frågor att undersöka:

- Hur hade organiseringen gällande bredband påverkat lokalsamhället där redan ett befintligt föreningsliv fanns?

- Hur skiljer sig organiseringen gällande bredband sig åt mellan olika lokalsamhällen i Sverige gällande bredband?
- Hade ett liknande projekt varit möjligt i en bygd där en underliggande osämja bland boende fanns? Hade ett liknande projekt som detta kunnat övervinna den osämja som funnits i bygden?
- Hade organiseringen gällande bredband i ett gammalt brukssamhälle skiljt sig åt? I sådant fall hur?

Referenser

Blennerberg, Erik (2009). Att tolka tillit – begrepp och grundfrågor. I Trägårdh, Lars (red.). *Tillit i det moderna Sverige: den dumme svensken och andra mysterier*. 1. uppl. Stockholm: SNS förlag, ss. 19–59

Bredbandsforum (2013). *Bredband i hela landet: Slutrapport från Byanätsgruppen*. Stockholm: Bredbandsforum

Cras, Patrik (2017). *Landsbygdssamhällets medborgarskap: en studie av organisering av service och infrastruktur i gränslandet mellan det ideella, kommersiella och politiska*. Diss. (sammanfattning) Uppsala: Sveriges lantbruksuniversitet., 2017

Eriksson, Malin (2003). *Socialt kapital: teori, begrepp och mätning - en kunskapsöversikt med fokus på folkhälsa*. Umeå: CERUM, Umeå University

Fägerborg, Eva (2011). Intervjuer. I Kaijser, Lars & Öhlander, Magnus (red.). *Etnologiskt fältarbete*. 2., [omarb. och utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur, ss. 85–112.

Gunnarsdotter, Yvonne (2005). *Från arbetsgemenskap till fritidsgemenskap: den svenska landsbygdens omvandling ur Locknevis perspektiv*. Diss. Uppsala: Sveriges lantbruksuniversitet, 2005.

Jordbruksverket (2015). *Slutrapport-Fiberbredband till Vrenninge byar* (Journalnummer: 2012–7349).

Jordbruksverket (2016a). *Landsbygdsprogram för Sverige år 2007–2013* (Rapport 2016:19). Jönköping: Jordbruksverket

Jordbruksverket (2016b). *Slutvärdering av det svenska landsbygdsprogrammet 2007–2013* (Utvärderingsrapport 2016:4). Jönköping: Jordbruksverket

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Liepins, Ruth (2000). New energies for an old idea: reworking approaches to ‘community’ in contemporary studies. *Journal of Rural Studies*, vol. 16, issue 1, 23-35.

Melucci, Alberto (1996). *Challenging codes: collective action in the information age*. Cambridge: Cambridge University Press

Putnam, Robert D, (2000). *Den ensamme bowlaren. Den amerikanska medborgarandans upplösning och förnyelse*. Stockholm: SNS Förl.

Putnam, Robert D. (2011). *Den fungerande demokratin: medborgarandans rötter i Italien*. 2. uppl. Stockholm: SNS förlag

Pripp, Oscar & Öhlander, Magnus (2011). Observation. I Kaijser, Lars & Öhlander, Magnus (red.). *Etnologiskt fältarbete*. 2., [omarb. och utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur, ss. 113–144

Riksrevisionen (2017). *Bredband i världsklass? – Regeringens insatser för att uppfylla det bredbandspolitiska målet* (Granskningsrapport RIR 2017:13). Stockholm: Riksdagens internttryckeri.

Robertson, Alexa (2012). Narrativanalys. I Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3., [utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur, ss. 219–262.

Rothstein, Bo & Kumlin, Staffan (2001). Demokrati, socialt kapital och förtroende. I

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red.). *Land, Du välsignade?* ss. 49–62

Trägårdh, Lars, Lundåsen Wallman, Susanne, Wollebaek & Svedberg, Lars (2013). *Den svala svenska tilliten: förutsättningar och utmaningar*. 1. uppl. Stockholm: SNS

Vrenninge byalag (2014). *Projektering av fiberbredband till Vrenninge byar*. Slutrapport inskickad till Leader Nedre Dalälven. (Dnr: 130), (Jnr: 2013-492)